

Filmová a televizní fakulta AMU v Praze
Katedra režie FAMU
Posudek diplomové práce

Název práce: Nový švýcarský film a Rolf Lyssy

Student: Fiona Ziegler

Obor: režie

Posudek vedoucí/ho práce

Posudek oponenta/ky

Autorka posudku (jméno, příjmení, pracoviště): Mgr. Iren Stehli, Vojtěšská 11, Praha 1

Mgr. Iren Stehli, absolventka FAMU, Obor: umělecká fotografie, 1974-1979,
Postgraduate studies FAMU, 1979-1983 (umělecká aspirantura). Freelance
Photographer v Zurichu a v Praze, 1983 – 2020: <https://irenstehli.com/>

HODNOCENÍ :

1. Rozsah práce

- Počet stran celkem (bez přílohy) : 32
- Počet stran příloh : 11
- Počet titulů uvedených v seznamu literatury : 6

2. Obsahová stránka

- Práce splňuje zadání : ano

Autorka zformulovala velmi jasně a logicky vystavěný a dobře pochopitelný přehled počátků a vývoje švýcarské kinematografie v souvislosti s geograficko-společenskou a politickou situací ve Švýcarsku od 30. do pozdních 70. let.

Jak Fiona Ziegler správně udává, jsou počátky švýcarského filmu úzce spojeny se dvěma osobnostmi s židovského původu: s producentem Lazarem Wechslerem a s režisérem Leopoldem Lindbergem. Lazarovi Wechslerovi se podařilo dostat se na mezinárodní scénu díky filmu o potratech z roku 1930, na kterém spolupracoval se Sergejem Ejzenštejnem a jeho kameramanem Eduardem Tissé. Na národní úrovni etabloval o něco později švýcarský *heimatfilm* a stal se „králem“ švýcarského filmového průmyslu. Lazar věděl, co se líbí švýcarskému publiku a rozpoznal u švýcarského obyvatelstva strach z 2. světové války. V letech 1938-1943 proto produkoval filmy s „generály a uniformami“, kde postava generála vystupuje jako personifikace odboje proti nacistům. Protože byl židovského původu, musel Lazar čelit antisemitským předsudkům; například mu byla zakázána spolupráce s Leopoldem Lindtbergem, protože i on byl židovského původu a nebyl švýcarským státním občanem.

Autorka za pomoci jistě velmi náročné rešerše odkrývá, jak spolu s vzestupem národního socialismu v Německu docházelo k vzestupu tohoto fenoménu i ve Švýcarsku. Tento historicko-kritický rozbor vlivu národního socialismu na švýcarské

obyvatelstvo a mimo jiné i na švýcarský film je tak, jak ho Fiona Ziegler líčí, ve Švýcarsku doposud málo publikovaný i tematizovaný.

Studie Fiony Ziegler následně čtenáře konsekventně provází i obdobím po 2. světové válce, dobou velebení švýcarské venkovské idyly a šosáctví ve švýcarském filmu. Ukazuje, jak televize v průběhu 50. let postupně nabourávala monopol kina. Následující kapitolu své práce věnuje vzniku a vývoji „nového švýcarského filmu“, který jak ve francouzském, tak v německy mluvícím Švýcarsku kladl společensky kritické a politické otázky.

Podobně jako v Československu v 60. letech se i ve Švýcarsku zformovala generace filmařů, která razila švýcarský autorský film a neodvracela se od společensko-politických otázek. Tato tendence švýcarského filmu je označována jako „nový švýcarský film“. Důležitým zástupcem a spoluzakladatelem nového švýcarského autorského filmu je švýcarský scénárista a režisér Rolf Lyssy. Práce Fiony Ziegler mi objasnila, že Rolf Lyssy byl silně ovlivněn československou novou vlnou; chtěl vyprávět malé příběhy plné sebeironie a humoru. Je zajímavé, že zároveň se mu podařilo natočit komerčně nejúspěšnější švýcarský film všech dob, komedii „Jak je těžké stát se Švýcarem“ (Die Schweizermacher). Vliv československého filmu na Lyssyho filmový vývoj a tvorbu dokládá autorka rozhovorem, který s filmařem osobně vedla.

Tento rozhovor objasňuje, jakým způsobem židovský původ Rolfa Lyssyho a fakt, že jeho matka za holokaustu ztratila téměř celou rodinu a přežila jen díky svému úniku do Švýcarska, z Rolfa Lyssyho udělal outsidera švýcarského filmu. Předpokládám, že právě tento fakt rozhodujícím způsobem ovlivnil jeho způsob vyprávění a jeho filmovou řeč. Lyssyho hraný film „Konfrontace“ (Konfrontation) to dokládá a, jako vůbec první švýcarský film ukazuje, jak moc byla švýcarská společnost zasažena nacismem již před vypuknutím 2. světové války. Fiona Ziegler to dokládá ve své filmové analýze snímku „Konfrontace“. Vliv národně socialistického smýšlení v dané době je fakt, který není v rámci švýcarské filmové scény známý téměř nikomu. Právě v tom spatřuji odvážnou hodnotu práce autorky, která tímto textem osvětluje spletité a komplikované společensko-kritické vlivy na švýcarský film. Autorka líčí tyto souvislosti velmi pochopitelně, podle mého mínění je ale umění zprostředkovat daná fakta takto plynule, logicky a precizně.

Proto práce Fiony Ziegler dle mého soudu dané zadání více než splnila.

- Vhodnost zvoleného cíle: ano

Pro mě osobně se jedná o velkolepou četbu. Jak uvádím již výše, ještě nikdy jsem nečetla tak precizní zpracování vývoje švýcarského filmu v jazykově tak přesných formulacích. Propojení švýcarských dějin s dějinami filmovými je zpracováno působivě, obsahově i stylisticky chytře, práce je vnitřně logicky provázaná. Jako fotografa, která osobně poznala Rolfa Lyssyho (pracovala jsem jako fotografa na setu jeho snímku „Leo Sunnyboy“), jsem o výše uvedeném ještě nikdy nečetla, proto bych autorce doporučila práci publikovat. Podle mě se v případě této práce jedná o pionýrský výkon; jde o hloubkovou rešerši do hlubin švýcarských filmových dějin, která podle mě ještě nikde nebyla zpracována a takto souhrnně sepsána.

- Výběr, použití a vyhodnocení odborné literatury: dobře

Použitá literatura je dobře dohledaná. Jak již bylo uvedeno výše, k tomuto tématu bylo zatím publikováno jen velmi málo textů. V rámci možností se jedná o odborně konzistentní výběr.

- Obsahová konzistence: velmi dobře

Jak již bylo poznamenáno výše, byla provedena podrobná rešerše a obsah je podaný precizně a trefně. Co mi utkvělo jako detail, je například charakteristika a psychologická analýza producenta Lazara Wechslera. Fiona Ziegler vykresluje jeho osobnost velmi srozumitelným způsobem. Zdá se, jako by autorka měla cit pro vykreslení psychologického portrétu a s ním i možnost vcítit se do historických osobností. Tento jemnocit prospívá i rozhovoru a portrétu filmaře Rolfa Lyssyho, díky kterému je čtení této práce napínavé, i když jsou stále brány v úvahu formální aspekty a formulace vědecké práce.

3. Formální stránka práce

- Jazyková a stylistická úroveň: velmi dobře

Práce je dobře formulována, napsána logickým způsobem a jazyk je jasný, výstižný a přesný. Stylově trefné, bez odboček.

- Zpracování (grafická úprava, členění práce, přílohy, poznámky): velmi dobře

Je dodrženo to, co práce v úvodu slibuje, a text dospívá k ucelenému závěru. Autorce se podařilo komplexně propojit historii vícejazyčného Švýcarska s rozvíjejícími se dějinami švýcarského filmu. Rozhovor v příloze práci důsledně a důkladně završuje.

4. Celkové hodnocení diplomová práce

- **Pozitiva:**

Měla jsem za to, že jako Švýcarka s českými kořeny, která studovala na FAMU v 70. letech fotografií a poznala generaci mladých švýcarských filmařů jako jsou Claude Goretta, Alain Tanner a Rolf Lyssy o švýcarském filmu to nejdůležitější již vím. Při čtení závěrečné práce Fiony Ziegler jsem si uvědomila, že mi mnohé není známo. Bylo mi jasné, že fakta, která Fiona Ziegler ve své práci odhalila, nejsou (zatím) ve Švýcarsku známa. Její práce je proto opodstatněná a rozhovor se švýcarským filmařem Rolfem Lyssym se mi jeví jako důležitý dokument současné doby, který celou práci završuje.

Je zajímavé, že autorka zkoumala švýcarský film z jiné a pro mnohé dosud nezpracované stránky. Pro jednu nejsou zdůrazňována známá klišé a neuvádějí se jména notoricky známých filmařů a osobností klasifikovaných jako švýcarští režiséři – jako Godard nebo Tanner. Text se koncentruje na jiné, doposud málo známé, stránky švýcarského filmu.

- **Negativa:**

Po přečtení této práce mě zajímá, a to není míněno negativně, ale spíše jako návrh, jak se dařilo filmařům ve Švýcarsku, kteří nešli do zahraničí, ale ve Švýcarsku zůstali. Godard odešel a stal se slavným. Lyssy zůstal a mezinárodně slavným se nestal. Možná to ukazuje, že je Švýcarsko jako místo pro umělce a filmaře „nepřátelské“. Chtěla bych vědět více o tomto „negativním“ vlivu, který neprospívá filmovému umění. Ale to by bylo předmětem další studie.

5. Otázka pro obhajobu:

Ptám se sama sebe, zda se Fiona Ziegler chce i nadále zabývat výzkumem a analýzou švýcarského filmu, protože by to pro švýcarský film bylo obohacení.

V úvahách o této práci jsem si přečetla jeden publikovaný citát filmaře Rolfa Lyssyho. Ten je toho názoru, že systém švýcarského filmu je nemocný:

„Jsme demokratická země, vše je vyvážené, ale umění nesnese demokracii. Strach z radikálnosti je švýcarskou zvláštností. Věčný konsenzus může vést ke stabilitě ve společnosti, v umění ale vede ke smazávání rozdílů.“ (Rolf Lyssy, *Das Magazin*, 2017)

Zajímalo by mě, zda se Fiona Ziegler z podobných důvodů rozhodla studovat na FAMU?

Hodnocením obsahu a výsledné podoby diplomové práce s klasifikací: A/výborně.

Doporučuju práci velice kladně k obhajobě.

Mgr. Iren Stehli

Datum:

15.9.2020

Jméno a podpis:

